

Almanac de Interlingua

Numero 69 – Novembre 2015

Editor: Cláudio Rinaldi (almanacdeinterlingua@yahoo.com.br)

Tourismo rubie

Le governmento chinese profitava le Septimana Auree de iste anno pro inaugurar un parco thematic in le citate Wuhan. Le dies feriate al initio de octobre commemora le anniversario del revolution de 1949, dunque le thema de iste nove attraction touristic non poterea esser plus pertinente: le communismo.

Con 300 mille metros quadrade, le parco se divide in sectores que presenta le historia del Partito Comunista Chinese, actos gloriose dedicate al communismo e un exhibition con statuas de “grande figuras comunista” con breve biographias in cento characteres. Il ha spatios interactive, un galleria dedicate al bandiera chinese e obras per figuras celebre del Partito. Secundo le propaganda, personas de tote etate incontrara motivos pro visitar le parco o simplemente reposar in illo durante que illes identifica le valores nuclear del ideologia comunista.

In senso horari, desde le sinistra, in alto: figuras caricatural de communistas; breve biographia de un comunista illustre in non plus que cento characteres; monumento in homage al bandieras chinese; e exemplar in petra del Manifesto Communista.

Per Internet, criticos accusa le governmento chinese de emplear pecunia de impostos in propaganda politic. “Iste typo de projecto de lavatura cerebral es un complete dissipation del pecunia del contributores”, reclama un furioso in Weibo, le principal rete social del pais. In contra, on argumenta que il ha poc distinction moral inter exhiber statuas de communistas famose o de principes e popstars. Si on visita

atracciones sur piratas, zombis o personajes de Disney, il ha nulle grande problema con visitar installationes sur themas historic e politic.

Le parques thematic passa per un boom in China. In 2008, un parco cultural in Wuxiang comenciava a presentar shows sur le Guerra Sinojaponese (1937-1945) e offerer al visitatores experientias sur le vita de un guerrillero in mission. Pro le proxime annos, on plana inaugurar un parco de Universal Studios in Beijing e un Disneyland in Shanghai.

Attracciones sur le regime comunista non es exclusivitate chinese. Al initio del annos 2000 on aperiva in Lithuania le Yugoland, ubi on poteva obtener passaportes e altere souvenirs del extincte Yugoslavia. Iste parco falleva tosto, ma su similar Grutas Park, anque in Lithuania, ancora face successo con le supernomine “le Mundo de Stalin”.

Super sensualitate

Un poema inviate per William Matthew Peaster, interlinguista del Statos Unite.

Como le fluvio a oblivion, Letho,
sin fin e sin attendente
a le parolas io me misplaciate
sur mi retorno, negligente como
un hamaca inexhauste al mar;
forsan iste non es un retorno
ma de ubi io ha repite semper
como un corpore que sternutate ex
un anima lo soniate de fugiente in alte voce;
forsan iste es ubi io basia tum
le on con capillatura violente, splendide
balbutiamentisma de illos absurdo
appropriate, assi assi illa dice
pensa perque io te appela Sisypho
proque te leva e te cade como le sol,
meritante omne sex de mi basios,
e si, in illos momentos il ha tension,
como musculos grande flectente
ab apprehension de qualcosa immediate,
qualque Charybdo o Scyllo agitante
un gesto invitante del oculos,
un reguardo fixe que significarea
veni e nos se reunira como amantes
sur le planas del oblivion;
e io la audi in mi pensatas,
le predication imaginari:
io contara le pilos de vostre testa
qual es le dies de vostre calendario,
garson belle.

Chassatores de phonemas

Sovente, linguas se modifica perque un de lor vocales o consonantes passa a pronunciar se de maniera diverse in multe parolas al mesme tempore. Ancianmente, le populos germanic usava un /p/ al initio de lor parolas pro *patre* e *pede*, ma in certe momento un /f/ reimplaciava iste phonema e hodie on ha per exemplo le equivalentes anglese *father* e *foot*. Iste processo es denominate evolution concertate e permette que le linguistas tracia le relation historic inter varie linguas. De iste typo de studio, on pote reconstruer le “arbore genealogic” de un familia de linguas.

Incontrar iste cambios pote esser un labor tediose e complexe. Dunque, recercatores britannic e statounitese comenciava a usar un technica statistic popular in physica a fin que computatores face le travalio pesante. Lor recerca pote identificar le pronunciation de parolas ante milles de annos, con plus precision que antea. Mark Pagel, del Universitate de Reading, e Tanmoy Bhattacharya, del Instituto de Santa Fe, coordina le projecto. Illes affirma que iste processo de detectar alterationes phonologic in multiple parolas es simile al modo como le biologos studia le cambios in sequentias de genes del DNA. Le programma considera un ample base de datos con le cambios sonor historic e trova automaticamente le arbore linguistic le plus probabile. Al linguista resta “le divertente carico de suggerer hypotheses primemente” e “le interpretation sur qué significa culturalmente le relationes inter linguas”, explica Bhattacharya.

Ille e su collegas testava lor modello sur un familia de 26 linguas turchic parlate in le sudest europe, le Mediterraneo, Siberia e le west de China. Lor base de datos attinge circa duo mille annos e ha identificate 62 phonemas. Sin accrescimos per le recercatores, a fin que le resultatos non se disvia, le computador ha trovate 74 evolutiones phonetic que eveniva in multe parolas a un sol occasion. Organisante iste cambios sur un linea temporal, le recercatores construeva un arbore evolutionari del linguas turchic que concordava con studios previe, ma con precision statistic multo plus alte. Illes discoperiva anque nove tendentias, gratias al procedura rigorose del modello informatic. “Nos ha discoperte que iste cambios eveni approximativemente in modo horari in diverse brancas del arbore, cosa incognite ante nostre travalio”, diceva Bhattacharya. Altere constatation es que le sonos cambia in multe parolas simultaneemente a cata intervallo de 385 annos.

“Nostre nove methodo es un passo excitante verso le comprehension de como le linguas e le genes evolve”, affirma Pagel. “Con illo nos retornara in le tempore plus que antea, reconstruente ancian protolinguas, parolas que forsan se parlava multe milles de annos retro.” Le recercatores suggere ancora que lor modello se pote applicar a qualcunque campo in que pecias constructive individual pote evoluer insimul con un entitate plus grande – per exemplo in le moda e le arte, producente arbores evolutive del vestimentos e del technicas artistic.

Adaptate de *Hunting Language Sounds Through History*, publicate le 24 februario 2015 in le pagina <http://physicsbuzz.physicscentral.com> e compartite per le interlinguista Donald Gasper in Facebook.

Olympiadas indigena in Brasil

Del 23 octobre al 1 novembre 2015 ha loco in Palmas, Brasil, le prime edition del Jocos Mundial Indigena. Le evento reuni atletas de vinti-duo pais, quindec del quales del continente american. Le pais hospite se face representar per vinti-quatro ethnias distincte.

Le proposition de realisar un olympiada indigena surgeva in le 1980s. In 1996, le tunc ministro Pelé promoveva le prime Jogos del Populos Indigena, que se disputava in Goiânia. Occasionalmente, atletas estranier participava in le editiones subsecente, lo que culminava con un accordo de mundialisation del jogos durante le tredecime edition, in 2013.

Le version mundial del jogos include octo modalitates sportive que se disputa per circa 2200 atletas. Alcun sports es ben popular, como football, arco e flecha, luca e athletica. Alteres es typic, como le cursa a trunco e le xikunahati. Iste ultime, dicte anque “football a capite”, se joca con un ballon de cauchu e ha dinamica simile a lo del volleyball o del footvolley, ma le jogadores pote utilizar exclusivamente lor capite pro impeller le ballon verso le campo adversari.

Al sinistra, atletas brasilian disputa un cursa a trunco in un pecia publicitari del Jogos Mundial Indigena. Al dextra, quatro integrantes del delegation maori, de Nove Zelanda.

Un nove zona economic

Se officialisava le TPP (*Trans-Pacific Partnership*), accordo commercial con intention de integrar diverse economias del Orlo Pacific. Le objetivos immediate de iste nove bloco economic es eliminar tarifas de doana e establir un base legal commun concernente directos laboral, proprietate intellectual e protection ambiental.

Un iniciativa in 2006 univa Chile, Nove Zelanda, Singapura e Brunei in un accordo pro alinear strategias economic. Duo annos plus tarde, se integrava al club tamben le Statos Unite, Canada, Mexico, Australia, Japon, Malaysia, Vietnam e Peru. Post cinque annos de negotiations intense, il mancava ancora un consenso sur subsidios agricultural e patentes pharmaceutic, inter altere themas. Le presidente Barack Obama ha demonstrate special interesse, post que le accordo meliora le position statounitese ante China in le disputa per mercatos consumidor. Obama dice que ora 18 mille impostos a que es subjecte le fermeros e manufactores statounitese in altere pais es debe disparer. Criticos reclama que isto causara dimissiones de travaliatores, e que solmente grande companias percipera advantages de iste alliantia, negotiate in secreto. Le protection de 8 annos usque un nove medicamento pote ganiar un version generic de plus basse costo es altere subjecto controverso, mesmo si illo representa un meliora in comparation con le lege national de Statos Unite, que offere protection de 12 annos. Australia e Nove Zelanda defendeva un periodo de solmente 5 annos.

Le parlamentos del duodece membros debe ancora ratificar le accordo signate le 5 octobre ultime. Con 800 milliones de habitantes, le zona economic transpacific es le plus grande del mundo, responsabile per 40 per cento del commercio mundial. In le proxime annos, nos va saper como functionara iste accordo includente membros tanto distincte inter se in aspectos economic e cultural.

Pakistan vole destituer le lingua anglose

Le prime-ministro pakistani Nawaz Sharif ha suggeste que su pais pote substituer le anglose per le urdu como lingua official. Le constitution de 1973 determinava que iste cambio deberea haber occurrite in un termino de quindecie annos, ma nulle governmento lo ha misse in practica ancora.

Totevia, le question divide le population. Secundo le *CIA Factbook*, solmente 8 per cento del pakistanis es parlatores native de urdu. Le anglose es le lingua franca del pais, usate in le inseniamento e administration public, e es le lingua preferite per le elite economic, ma multe personas lo percipe de maniera incommode, como si le domination colonial persisteva mesmo post le independentia del pais, evente in 1947. Multe pakistanis – il manca numeros precise – sape urdu como secunde o tertie lingua e lo usa in situationes educative e official. Anque, diverse jornales e libros es publicate in urdu. On time, totevia, que le exclusivitate del urdu poterea aggravar le differentias socioeconomic, ja que in iste scenario solmente le infantes plus ric poterea studiar in scholas anglophone, lo que hodie es accessibile a totes.

Le lingua urdu ha circa quatro centennios de identitate autonome. Le denomination *urdu* appare per prime vice in 1780. Linguisticamente, il se tracta del mesme lingua que le vicinos indian denomina *hindi*. Per influenza del cultura islamic, le urdu recipeva vocabulario perse, arabe e turc e es scripte con litteras arabe, durante que le hindi se ha conservate plus proxime al cultura hindu e al lingua ancestral sanskrite, que usa le scriptura devanagari. Altere linguas pakistani como le pashto, le punjabi e le sindhi anque accresce vocabulos al urdu, que assi mesmo remane mutualmente intelligibile con le hindi usque al dies actual. Le presentia britannic in le subcontinente indian e le migrationes pakistani al Regno Unite resulta in que multe parolas urdu ha entrate al anglose. Alcunes ha devenite sufficientemente international pro apparer tamben in Interlingua: *bandanna, bungalow, cheetah, gymkhana, jungle, khaki, mogul, punch, pyjamas, shawl, sorbet, shampoo, typhoon, verandah*.

Basate sur le notitia *Pakistan to change official language from English to Urdu*, per Courtney Trenwith, publicate le 28 septembre 2015 in www.arabianbusiness.com.

Comedia politic

Le 24 octobre se disputava le secunde ronda electoral in Guatemala, de que sortiva electe presidente le actor comic Jimmy Morales. Sin previe experientias politic, ille batteva con 68 per cento de votos a su opponente, le ex-prime-dama Sandra Torres, cuje marito Álvaro Colom presideva le pais inter 2008 e 2012.

Morales recipera le banda presidential le veniente januario de Alejandro Maldonado, qui governa transitorimente in consequentia del renuncia del general retirete Otto Pérez Molina e su vicepresidente Roxana Baldetti. Ambes livrava lor postos le ultime 2 septembre sub accusation de corruption e es currentemente in prision.

Al 46 annos de etate, le nove mandatario es un popular humorista de cinema e television. Su mission pote non esser divertente, totevia, ja que le population es incredule sur le honestitate del classe politic e debe retornar al stratas pro protestar al minime signo de que le cosas non va ben. Le analystas dice que Morales debe dialogar con sectores diverse a fin de incontrar solutiones pro le difficultates economic que ille habera. Le receptas tributari es troppo basse e alcun del quattuordecie ministerios guatemaltec confronta le collasso per manco de pecunia – lo del sanitate besonia medicamentos e lo del infrastruttura ha debitos con companias de construction. Pro complicar su defia, le nove presidente contara sur le appoio de solmente 11 inter le 158 deputatos del veniente legislatura.